

การกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

QUALIFICATIONS OF LEGAL COUNSEL IN CHILD AND JUVENILE CRIMINAL LITIGATION

อลิสา วังเย็น *¹

Alisa Wangyen *¹

*¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

*¹ Faculty of Law Pathum Thani University

วันที่รับบทความ 26 เมษายน 2567

วันแก้ไขบทความ 9 พฤษภาคม 2567

วันที่รับบทความ 21 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาจากปัญหา (1) วิทยุติของทนายความผู้ที่จะมาทำหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมาย (2) ความชำนาญในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด (3) ประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชน การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษาพบว่า ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจัดแจ้ง และลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน (1) ไม่มีบทกำหนดอายุขั้นต่ำของทนายความผู้ที่จะมาทำหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมายซึ่งจะก่อให้เกิดความรอบครอบในการดำเนินคดี (2) ไม่มีบทกำหนดที่ปรึกษากฎหมายจะต้องมีความชำนาญในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญาเพื่อความรู้ความเข้าใจในการพิจารณาคดี และ (3) ไม่มีบทกำหนดในด้านประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชนหรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

ดังนั้น จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจัดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 ข้อ 12 ผู้สมัครเข้ารับการอบรมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ (6) อายุ ไม่น้อยกว่า 35 ปี นับถึงวันสมัครเข้ารับการอบรม (7) มีความชำนาญในคดีอาญาโดยผ่านการดำเนินคดีอาญามาแล้วไม่น้อยกว่า 20 คดี (8) มี หรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ : คุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมาย; คดีอาญา; เด็กและเยาวชน

ABSTRACT

The objective of this independent study was to examine the qualifications of legal counsel in child and juvenile criminal litigation by considering 1) lawyer's age who would act as legal advisor, 2) expertise in juvenile offences, 3) experience of being in close contact with children and youth. This study was a qualitative research by analyzing documents, concepts, theories, and legislative measures to qualify legal counsel in juvenile criminal proceedings.

The study results indicated that regulations of President of the Supreme Court on training legal counsel code of conduct, registration and deletion of name from an account B.E.2556 about qualification of legal counsel in juvenile criminal proceedings found that 1) there was no minimum age requirement for lawyer to act as legal counsel which would result in the circumspection of litigation, 2) there was no provision for a legal counsel to have expertise in juvenile crime case for knowledge and understanding of the trial, and 3) there were no restrictions on the experience of being close contact with children and youth, or had had children or had been raising children, or used to work in the welfare or protection of children and youth.

Therefore, it was proposed to amend the regulation of the President of the Supreme Court regarding the training and practice of legal counsel, the registration and deletion of names from the account B.E.2556, No.12 applicants for the training must have qualification and not have any prohibited characteristics as following : (6) age not less than 35 years on the date of enrollment for the training, (7) has expertise in criminal cases having passed at least 20 criminal cases, (8) have or have had children or have been raising children or have worked in child and youth welfare or welfare protection.

Keywords : Legal counsel qualification; criminal case; child and juvenile

1. บทนำ

ปัจจุบันสิทธิเด็กเป็นจุดรวมความสนใจของทั้งในระดับครอบครัวจนถึงสังคมอย่างกว้างขวาง บิดาและมารดามีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ด้วยการเป็นแบบอย่างการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับเด็ก รัฐบาล องค์กร สถาบันต่าง ๆ ทางสังคม รวมถึงชุมชนและภาคธุรกิจก็ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือที่จะร่วมพัฒนา ปกป้อง ค้ำครองและพิทักษ์สิทธิของเด็ก เพื่อมิให้ถูก ทอดทิ้ง ถูกเอารัดเอาเปรียบ หรือถูกทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ และที่ผ่านมามีการให้ความ ค้ำครองสิทธิเด็กมักจะมีที่ความอยู่รอดและการพัฒนาเท่านั้น แต่จากสภาวะความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ทำให้มุมมองเกี่ยวกับสิทธิเด็กและการปกป้องคุ้มครองเด็กได้ ขยายไปยังขอบเขตต่าง ๆ มากขึ้น โดยเพิ่มประเด็นความสนใจไปที่การปกป้องคุ้มครองเด็กที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมด้วย (อัญชญา จันทร์ประเสริฐ, 2553) จากอิทธิพลของแนวคิดนี้ ประกอบกับมีการตระหนักและหาหนทางในการป้องกัน แก้ไขต่อปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในด้านต่าง ๆ องค์กรระหว่างประเทศ จึงได้พยายามกำหนดข้อพึงปฏิบัติ และกติการะหว่างประเทศที่รับรองและส่งเสริมสิทธิเด็กให้รัฐบาลต่าง ๆ ถือปฏิบัติ 1 ซึ่งในปัจจุบัน การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำผิดนั้น

ประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับ เด็กและเยาวชน หรือที่เรียกกันว่า กฎแห่งกรุงปักกิ่ง(Beijing Rules) ค.ศ.1985 (พ.ศ. 2528) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the child) พ.ศ. 2532 เป็นอย่างมาก อีกทั้งได้นำแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู (โชคชัย ตั้งรักษาสัตย์, 2553) สำหรับในประเทศไทยภาครัฐได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งได้กระทำความผิดอาญา จึงได้มีการตรากฎหมายออกมาให้ความคุ้มครองกรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา

จากที่ได้กล่าวมาในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา โดยได้กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่ (1) การจับกุมเด็กและเยาวชน (2) การควบคุมเด็กและเยาวชน (3) การสอบสวนเด็กและเยาวชน และ (4) การพิจารณาคดี เด็กและเยาวชน และในการดำเนินคดีแก่เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมในการพิจารณาทุกครั้งที่ทุกขั้นตอน ซึ่งที่ปรึกษากฎหมายนี้อาจมาจากกรณีที่เกิดและเยาวชนมีที่ปรึกษากฎหมายอยู่แล้วในขณะที่ถูกดำเนินคดี หรืออาจมาจากกรณีที่ศาลเป็นผู้แต่งตั้งจากทะเบียนรายชื่อที่ขึ้นไว้

คุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นที่ปรึกษากฎหมายจะต้องผ่านการอบรมความรู้ที่ปรึกษากฎหมาย โดยให้ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศรับสมัครและจัดอบรมความรู้แก่ผู้ที่จะเป็นที่ปรึกษากฎหมายในเวลาที่เหมาะสม (ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ.2556 ข้อ 11) ผู้สมัครเข้ารับการอบรมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ (2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี (3) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ (4) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมาย (5) ไม่เป็นผู้ถูกเพิกถอนชื่อจากทะเบียนที่ปรึกษากฎหมายตามข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ.2556 ข้อ 28 (2) (ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ.2556 ข้อ 12)

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า ผู้ที่จะมาเป็นที่ปรึกษากฎหมายนั้นนอกจากจะต้องผ่านการอบรมความรู้ที่ปรึกษากฎหมาย โดยให้ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศรับสมัครและจัดอบรมความรู้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ.2556 ข้อ 11 และจะต้องมีคุณสมบัติตาม ข้อ 12 แล้วนั้น ควรจะต้องมีองค์ประกอบในด้านอื่นที่จำเป็นและเหมาะสมกับผู้ที่จะมาทำหน้าที่ร่วมกันในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ได้แก่ (1) วิทยุของทนายความผู้ที่จะมาทำหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมาย ควรจะกำหนดขั้นต่ำเอาไว้ เพื่อความสุ่มรอบครอบในการปฏิบัติหน้าที่ (2) การแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายควรกำหนดตามความเชี่ยวชาญในแต่ละคดี และ (3) ควรจะมีประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชน ได้แก่ มีหรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็ก และเยาวชนของต่างประเทศและของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เสนอแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็ก และเยาวชน

สมมติฐานของการศึกษา

จากปัญหาในการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ถ้าหากมีบทบัญญัติ กำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนดังนี้ (1) กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะทำหน้าที่ที่ปรึกษา กฎหมาย เพื่อความสุจริตรอบรอบในการปฏิบัติหน้าที่ (2) กำหนดจำนวนขั้นต่ำของคดีในการว่าความเพื่อความชำนาญในอาชีพ (3) กำหนดความถนัดในด้านคดีเพื่อจัดให้ทำหน้าที่เหมาะสมกับคดี และ (4) ควรมีประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชน มีหรือ เคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ซึ่งถ้ามีการ กำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายจะทำให้ไม่เกิดผลกระทบในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน มีขอบเขต การศึกษา จากกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ (1) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (2) สาธารณรัฐฝรั่งเศส (3) สหรัฐอเมริกา (4) สหราชอาณาจักร และกฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ ปรึกษากฎหมาย การจดทะเบียนและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ.2556

2. ทบทวนวรรณกรรม

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกิน สิบห้าปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4)

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4)

“ที่ปรึกษากฎหมาย” หมายความว่า ทนายความซึ่งสอบผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดในข้อบังคับนี้ และได้รับการ ขึ้นทะเบียนให้เป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจดทะเบียนและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556)

ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. วิธีการวิจัย

การศึกษากำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร ทฤษฎี หลักกฎหมาย แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งของต่างประเทศและของไทย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแก้ไขกฎหมาย

4. ผลการวิจัย

1. การกำหนดคุณสมบัติของทนายความที่สมัครเป็นที่ปรึกษากฎหมายในด้านวัยวุฒิ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจัดแจ้งและลบบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 ข้อ 12 ไม่มีการกำหนดอายุขั้นต่ำของทนายความผู้ที่จะมาทำหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมายเอาไว้ ซึ่งการเป็นที่ปรึกษากฎหมายจะต้องมีความรอบครอบ ทนายความที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์มากกว่าทนายความที่มีอายุน้อยๆ หรือเป็นทนายความมาเป็นเวลานานๆ ก็จะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญมากขึ้น

2. การกำหนดคุณสมบัติของทนายความที่สมัครเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ในด้านความชำนาญในคดีอาญา ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจัดแจ้งและลบบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 ข้อ 12

ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของทนายความที่จะสมัครเป็นที่ปรึกษากฎหมายจะต้องมีความชำนาญในคดีอาญา ซึ่งที่ปรึกษากฎหมายส่วนมากจะทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญา

3. การกำหนดคุณสมบัติของทนายความที่สมัครเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ในด้านประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชน ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจัดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 ข้อ 12 ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของทนายความที่จะสมัครเป็นที่ปรึกษากฎหมายจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชน หรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เนื่องจากที่ปรึกษากฎหมายจะต้องจะมีความรู้ความเข้าใจในด้านจิตวิทยาของเด็กและเยาวชน

5. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนยังคงใช้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมระบบเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับที่ได้กล่าวมา พบว่ายังมีข้อบกพร่องและอุปสรรคอยู่หลายอย่าง เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ส่วนวิธีการปฏิบัติต่อเด็กในระหว่างที่ถูกจับกุมและอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีที่ศาลไม่มีกฎหมายบัญญัติวิธีการไว้ เด็กและเยาวชนจึงได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิด ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมและมีผลเสียหายแก่เด็กได้ ต่อมากลุ่มผู้นำทางศีลธรรมที่มีความเชื่อว่า บรรดาเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการปกป้อง คุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัย อีกทั้งเห็นว่า ควรจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของไทยขึ้น

ในกฎหมายระหว่างประเทศ 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กล่าวถึง จะพิพากษาลงโทษประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดมีอายุ ต่ำกว่าสิบแปดปีไม่ได้ ให้แยกตัวผู้ต้องหว่ากระทำความผิดที่เป็นเยาวชนออกจากผู้ใหญ่ และให้พิจารณาคดีให้เร็วที่สุด เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดให้คำนึงถึงอายุ และแก้ไขความประพฤติ 2) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก 1989 กล่าวถึง การคุ้มครองความเสมอภาค การศึกษา ศาสนา การแสดงความคิดเห็น มิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิเหนือชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และสวัสดิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูแก้ไขเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการถูกละเมิด 3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ให้ปฏิบัติต่อเด็กโดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก 4) กฎอันเป็นมาตรการขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) มีจุดมุ่งหมาย (1) ส่งเสริมความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนพร้อมทั้งครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น ตามกฎเกณฑ์ของการให้ความช่วยเหลือทั่วไปของแต่ละประเทศ (2) พัฒนาสภาพที่จะทำให้เด็กและเยาวชน ได้มีชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณค่า (3) ระบบความยุติธรรมเน้นถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะได้สัดส่วนกับความผิดที่ได้กระทำลงไป (4) เมื่อมีการจับกุมเด็กและเยาวชนจะต้องแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองทราบทันที (5) การติดต่อระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ควรจัดให้อยู่ในลักษณะของการเคารพสถานภาพทางกฎหมายของเด็กและเยาวชน (6) การควบคุมตัวไว้พิจารณาคดีควรเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะใช้ และใช้ในระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (7) ควรดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชน และควรกระทำในบรรยากาศของความเข้าใจกัน 8) การปล่อยตัวจากสถานฝึกอบรมแบบปิดอย่างมีเงื่อนไขนั้น ควรกระทำโดยผู้มีอำนาจที่เหมาะสม

2. สาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

(1) สาเหตุทางด้านตัวของผู้กระทำความผิดเอง มีหลายสาเหตุด้วยกัน ได้แก่ สาเหตุทางพันธุกรรม อาจถ่ายทอดจะบิดามารดา เช่น ความบกพร่องทางจิตใจ โรคร้ายไข้เจ็บ การไม่สมประกอบทางกาย ทำให้เด็กเกิดปมด้อย และต้องการทำให้ตนเป็นที่

ยอมรับในสังคม ซึ่งบางครั้งเป็นการกระทำเด่นในทางผิด สาเหตุจากความไม่สมประกอบทางจิต มีความโลภ ความโกรธ ความหลง และความรู้สึทางเพศ แต่การแสดงออกเพื่อสนองตอบความรู้สึกเรานั้นแตกต่างกันออกไปในแต่ละคน ขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรม และภาวะแวดล้อม

(2) สาเหตุทางด้านจิตวิทยา ความผิดปกติทางจิต โรคจิต หรือโรคประสาท ความผิดปกตินี้อาจมีมาแต่กำเนิด สืบทอดทางกรรมพันธุ์โดยผ่านทางยีนหรือโครโมโซม หรือเกิดจากความเจ็บไข้ รวมทั้งอุบัติเหตุซึ่งเกิดขึ้นภายหลังซึ่งสาเหตุดังกล่าวเป็นปมด้อยหรือแนวโน้มที่มีส่วนผลักดันให้อารมณ์ของเด็กและเยาวชนปรวนแปรมองโลกในแง่ร้าย มีพฤติกรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม และการทำความผิดได้ง่ายและบางครั้งก็อาจกระทำผิดรุนแรงผิดปกติด้วย จากสถิติของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ปรากฏว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมักจะมีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางด้านจิตใจและอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามความบกพร่องทางจิตนี้มีใช้สาเหตุแห่งการกระทำผิดโดยตรง หากแต่ทำให้สภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนอ่อนแอ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ เป็นเหตุให้ขาดความยับยั้งชั่ง จึงกระทำความผิดได้ง่ายกว่าคนทั่วไป

(3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุสำคัญที่มีผลโดยตรงอย่างชัดเจน 1) ความยากจนดแคลน ความขัดสนในการดำรงชีวิตประจำวันมีปรากฏอยู่ในทุกๆประเทศและสังคมทั่วไป ความยากจนเป็นบ่อเกิดของความทุกข์ยากเดือดร้อน ขาดแคลนในสิ่งซึ่งจำเป็น ดังนั้นความยากจนจึงทำให้เกิดอาชญากรรม เนื่องจากอาชญากรรมเป็นทางออกที่จะแก้ไขความเดือดร้อนได้ทางหนึ่ง มนุษย์ทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องดิ้นรนในการยังชีพ คนที่ขาดแคลนจึงกล้ากระทำความผิดได้ง่าย 2) การว่างงาน สภาพการไม่มีงานทำแน่นอนมั่นคง ทำให้ไม่มีรายได้เป็นปัจจัยทำให้คนประกอบอาชญากรรม การว่างงานเป็นสาเหตุพื้นฐานแต่จะมีสาเหตุที่สนับสนุนด้วย เช่น การมีว่สมอบายมุข การคบคนไม่ดี การเสพสุรา ยาเสพติดอื่นๆ จะเป็นปัจจัยหนุนให้คุณจะทำได้

(4) อาชญากรรมทางเพศ อาจเกิดจาก 1) ความบกพร่องของครอบครัว อาจเนื่องมาจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่ทำให้ทั้งบิดามารดา ต้องทำงานเพื่อสะสมรายได้เพื่อให้เพียงพอต่อครอบครัวจึงไม่มีเวลาดูแลบุตร 2) ความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมและศีลธรรมจรรยา โดยเฉพาะวัยรุ่นเกิดการสำส่อนทางเพศ 3) สื่อมวลชน ในภาวะปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากในการสื่อสารต่างๆ เช่น หนังสือขั่วยุอารมณ์ทางเพศ ภาพยนตร์ วีดีโอ 4) แหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนจำนวนมาก แออัดเป็นแหล่งรวมของอบายมุขต่างๆ เช่น ยาเสพติด การพนัน โสเภณี สถานเริงรมย์ บาร์ อาบอบนวด ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้ 5) ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูปลูกฝังความรู้เรื่องเพศศึกษามีน้อย เนื่องจากค่านิยมที่ไม่ค่อยยอมรับกับการให้ความรู้ 6) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัญหาความตึงเครียดของสภาวะเศรษฐกิจในสังคม สร้างภาระอย่างหนักแก่ประชาชน เมื่อหาเงินไปเที่ยวไม่ได้ยอมหาทางออกโดยประกอบอาชญากรรมทางเพศ 7) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงเองทำให้เกิดการข่มขืนสาเหตุหนึ่งเกิดจากผู้หญิงแต่งกายไม่ระมัดระวังในลักษณะขั่วยุทางอารมณ์ 8) ปัญหากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมยังไม่สมบูรณ์แบบและเหมาะสม ผู้มีหน้าที่ยังไม่ปฏิบัติบังคับใช้อย่างจริงจัง 9) ความกดดันทางอารมณ์ การขาดความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาหรือประสบการณ์ในทางลบเกี่ยวกับเรื่อง

3. ลักษณะการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ลักษณะในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้แก่ (1) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่ ลักทรัพย์ พยายามลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ พยายามวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ พยายามชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์, พยายามปล้นทรัพย์ กระชอกทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์และรับของโจร (2) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนาพยายามฆ่าผู้อื่น ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ชุลมุนต่อสู้อันเหตุให้ผู้อื่นตาย ทำร้ายร่างกายผู้อื่นพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาย มั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ชุลมุนต่อสู้อันเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ และทำให้แท้งลูก (3) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้แก่ กระทำอนาจาร ข่มขืนกระทำชำเรา พยายามข่มขืน

กระทำซ้ำเรา พรากผู้เยาว์ โทรมหญิง และพยายามทำความผิดเกี่ยวกับเพศ (4) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง ได้แก่ อั้งยี่ ซ่องโจร, วางเพลิง, ทำให้เกิดเพลิงไหม้ หมิ่นประมาท ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ฟ้องเท็จ เบิกความเท็จ บุกรุก ทำให้เสียอิสรภาพ (5) ยาเสพติดให้โทษ ได้แก่ เสพยาเสพติดให้โทษ ครอบครอง จำหน่าย ผลิต สารละลายเสพยาและครอบครอง (6) ลักษณะความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด ได้แก่ พกอาวุธปืน เครื่องกระสุน พกอาวุธอื่นๆ โดยสภาพ พกพาอาวุธสงคราม และพกพาวัตถุระเบิด (7) ลักษณะความผิดอื่นๆ

4. แนวคิดทฤษฎีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

ทฤษฎีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่น่าสนใจ 1) ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง เด็กชนชั้นต่ำต่างมีความผันในความสำเร็จ ไม่มีสิทธิที่จะเข้าถึงวิถีทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์เหมือนกับเด็กชนชั้นกลาง ทำให้เกิดสภาวะไร้กฎหมาย ผลที่ตามมาคือการทำผิดหรือการก่ออาชญากรรม 2) ทฤษฎีการเลียนแบบ บุคคลจะเลียนแบบผู้ที่มีสถานะเหนือกว่าตน เช่นลูกเลียนแบบพ่อแม่ ลูกน้องเลียนแบบเจ้านาย 3) ทฤษฎีวิวัฒนาการของเด็กกระทำผิด เยาวชนวัยรุ่นมักจะกระทำผิดกฎหมายในลักษณะเป็นกลุ่ม โดยไม่เป็นส่วนตัว และพฤติกรรมดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นการกระทำที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย แต่โหดร้ายและแสดงออกถึงการต่อต้านสังคมซึ่งจะแตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไป เนื่องจากอาชญากรรมอื่นผู้กระทำมักจะมิวัตถุประสงค์ เช่น ต้องการทรัพย์สิน ต้องการแก้แค้น ฯลฯ 4) ทฤษฎีกลวิธีสร้างความเป็นกลาง ประกอบด้วย จะปฏิเสธการรับผิดชอบต่อการกระทำผิด ปฏิเสธความเสียหาย การกระทำของตนไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ปฏิเสธผู้เป็นเหยื่อวัยรุ่นมองว่าคนที่ตนทำร้ายสมควรได้รับการกระทำนั้นแล้ว การกล่าวหาผู้กล่าวหา วัยรุ่นจะเปลี่ยนจุดความสนใจจากความผิดที่เขากระทำไปยังผู้ที่ปฏิเสธเขา 5) ทฤษฎีสถานที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกิดอาชญากรรม คือ ครอบครัวที่สมาชิกบางคนไม่มีศีลธรรม ติดเหล้า ติดยาเสพติดให้โทษ หรือทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการประกอบอาชญากรรม ครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่ การศึกษาหรือโรงเรียนขาดความสนใจที่จะแสวงหาวิธีการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือเด็ก รัฐบาล ปลอมให้ผู้กระทำผิดมากมายลอยนวลอยู่ได้โดยปราศจากการลงโทษ สื่อมวลชน ถ่ายทอดความคิดความเห็นจากผู้ชำนาญการไปสู่มวลชน

5. หลักเกณฑ์การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

(1) วัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนจะต้องกระทำอย่างรอบคอบ ปรัชญาการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนของศาลไทยจึงวางกฎหมายเอาไว้ คือ 1) เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน แก่ไขและฟื้นฟูจิตใจโดยหลีกเลี่ยงการลงโทษ 2) เพื่อให้ความยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชน โดยพิจารณาถึงสาเหตุของการกระทำผิดบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม และให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม 3) เพื่อเป็นการนำหลักการวิชาการทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ เป็นต้นว่าสังคมวิทยา ชีววิทยา การสังคมสงเคราะห์ การแพทย์เข้ามาช่วยเหลือ 4) เพื่อเป็นการเปลี่ยนแนวทางนโยบายทางอาญา ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจากการลงโทษเป็นการแก้ไข การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากแนวความคิด หรือปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดของสำนักสังคมวิทยา 2 สำนัก คือ 1) สำนักดั้งเดิมหรือสำนักคลาสสิก ได้เสนอให้ใช้วิธีการลงโทษเป็นเครื่องข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดและเป็นการป้องกันอาชญากรรม 2) สำนักปฏิรูประบายนิยม เสนอแนวความคิดโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดและการบังคับใช้กฎหมายว่าจะต้องคำนึงถึงสาเหตุและพื้นเพดั้งเดิมของผู้กระทำผิด เพราะการที่คนจะกระทำผิดได้นั้นเกิดจากการที่เขาถูกกดดันและบีบคั้นจากแรงกดดันทางด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพสังคม เช่น เกิดจากความบกพร่องทางกรรมพันธุ์ หรือกายภาพ หรือเกิดจากความจน หรือหมดโอกาสในสังคม เกิดจากความกดดันในจิตใจ ซึ่งทำให้เขาไม่มีโอกาสใช้เหตุผลพิจารณาถึงผลดีผลเสียก่อนที่จะกระทำผิด

(2) ศาลจะใช้วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนโดยการ 1) การคุมประพฤติ เป็นการแก้ไขผู้กระทำผิดโดยวิธีปล่อยตัวไปตามความไว้วางใจว่าผู้นั้นจะประพฤติตัวดีได้ตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดและให้อยู่ในความสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

จุดมุ่งหมายของการคุมประพฤติก็คือ เพื่อแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลและมุ่งป้องกันสังคมให้ปลอดภัยในขณะที่อยู่กับพนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ที่จะช่วยเหลือผู้ทุกกลุ่มประพฤติให้ปรับตัวเสียก่อน 2) การฝึกอบรม การฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนสถานพินิจ มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมแก้ไขความประพฤติให้การฝึกอบรมทางด้านวิชาชีพอันเหมาะสม ตลอดจนให้ได้รับการเลี้ยงดูตามอัธยาศัย โดยการควบคุมตัวไว้ตามระยะเวลาอันเหมาะสม เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสำนึกตัวและเปลี่ยนแปลงความประพฤติเสียใหม่ โดยการกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป 3) การสงเคราะห์เด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่ได้รับการฝึกและอบรมหรือเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยไปแล้ว หากมีความจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนได้แก่ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเป็นงานให้บริการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งมีปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมตลอดจนศีลธรรม

(3) การบำบัดแก้ไขที่นำมาใช้ในการดำเนินการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยส่งตัวไปไว้ยังสถานฝึกและอบรมนั้น ได้แก่ 1) กิจกรรมรวมกลุ่ม พบปะชุมนุมกัน การจัดเด็กเป็นกลุ่มย่อยให้เด็กร่วมประชุมกันเองมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับฟังหรือประชุมพร้อมกับเจ้าหน้าที่ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอยากอิสระในการใช้ชีวิตร่วมกันพูดถึงสิ่งที่เกิดปัญหาหรือสิ่งที่ควรส่งเสริมให้ดีขึ้น เป็นต้น 2) สันทนาการหรือนันทนาการบำบัด คือกลุ่มกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการรื่นเริงบันเทิงใจ ให้ทุกคนในกลุ่มได้ความสนุกสนาน เช่น การร้องเพลงร่วมกัน การละเล่น หรือเกมส์สนุกต่างๆ รวมทั้งกีฬากลางแจ้งด้วย ในหมู่เด็กเล็กก็อาจดำเนินการจัดให้มีการประกวดผิวหนังสอาด ฟันสะอาดเพิ่มเติมไปด้วย เป็นต้น 3) อาชีวบำบัดหรือการฝึกวิชาชีพ ส่วนมากมักนิยมทำในรูปแบบหัตถกรรม เช่น ตัดผม ช่างศิลป์ ตัดเย็บ แก้ไขซ่อมแซมเครื่องไฟฟ้าอย่างง่ายๆ 4) ให้การศึกษา เพิ่มพูนความรู้ให้กับเด็กโดยการจัดทำกลุ่มแล้วนำข่าวจากหนังสือพิมพ์ บทความสารคดีทั่วไป ความรู้ทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ความรู้ทั่วไปในการดำเนินชีวิตในสังคม ให้เด็กรู้จักวิจารณ์หรือทบทวนสรุปความรู้ต่างๆ กระตุ้นให้กลุ่มในใจที่จะหาความรู้ด้วยตนเอง 5) การสังสรรค์ ทำให้เด็กรู้จักวางตัวในการเข้าสังคมหรือมีกิจกรรมร่วมกัน (สุธินี รัตนวราห์, 2531 : 208)

6. การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

(1) ขั้นตอนการจับกุม 1) ตรวจสอบเบื้องต้นว่าผู้ถูกจับกุมเป็นเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ 2) แจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจ 3) แจ้งไปยังบิดามารดา หรือผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยโดยมีข้าหลวงหลังจากที่พนักงานสอบสวนรับมอบเด็กหรือเยาวชนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้จับกุมหรือควบคุม พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนเมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จแล้ว ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปสถานพินิจซึ่งการถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา นั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตรี พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามที่ขั้นตอนและวิธีการพิเศษที่มีบุคคลจากสหวิชาชีพเข้าร่วมด้วยสำหรับเด็กที่อายุไม่เกินสิบแปดปี แต่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสแล้ว แม้ประเด็นนี้ยังไม่มีความพิพากษาฎีกาแต่ถือว่ารวมอยู่ในความหมายของ คำว่าเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ โดยการให้การคุ้มครองบุคคลอายุ ไม่เกินสิบแปดปีที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสด้วยจึงต้องใช้วิธีการสอบปากคำพิเศษนี้ด้วย

(2) ขั้นตอนการสอบสวน 1) การสอบสวนโดยทั่วไป การสอบสวนนี้เป็นกรณีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชน และครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนพร้อมความเห็นไปยัง พนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับ หากสอบสวนเสร็จไม่ทัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการต้องยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อศาล 2) การสอบสวนกรณีท้องที่ที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่นอก

เขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวกรณีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้ฟ้องคดีได้ทันภายในสามสิบวันเช่นกัน อย่างไรก็ตาม หากความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี ก็ให้ขยายระยะเวลาเป็น หกสิบวันโดยที่ไม่ต้องขอผิดฟ้องและถ้าความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกินห้าปี ให้ขยายระยะเวลาเป็นเก้าสิบวันโดยไม่ต้องขอผิดฟ้อง แต่ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและ ครอบครัวครบทุกจังหวัดแล้วทำให้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตราอื่นอีก

(3) ขั้นตอนสถานพินิจ หลังจากพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จสิ้นและส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังสถานพินิจเด็กหรือเยาวชนอาจได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ โดยการร้องขอปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดขณะที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่สามารถยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อขอ ปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดได้ทันที ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องส่งโดยพลัน ตามปกติผู้อำนวยการจะอนุญาตเป็นหลักเว้นแต่มีเหตุผลพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน กระทำผิดในคดีร้ายแรงและเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ผู้อำนวยการสถานพินิจอาจ พิจารณาไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หากเห็นว่าไม่สมควรปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องรับส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งความเห็นไปให้อธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลางผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณี คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวถือเป็นที่สุด ในกรณีมีคำสั่งไม่อนุญาตก็อาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวใหม่ได้ตามปกติผู้อำนวยการจะอนุญาตเป็นหลักเว้นแต่เหตุผลพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชน กระทำความผิดในคดีร้ายแรงและเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหากเห็นว่าไม่สมควรต้องส่ง คำร้องขอปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งความเห็นไปยังอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณาส่งต่อไป

(4) พนักงานอัยการ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134 ตรี กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบปากคำด้วย ซึ่งในคดีอาญาทั่วไป ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 กำหนดให้พนักงานสอบสวนถามปากคำผู้ต้องหาชั้นสอบสวนเสร็จแล้ว จะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการวินิจฉัยชี้ว่าหนักพยานหลักฐาน หากเห็นว่าพนักงานสอบสวนสอบปากคำไม่ครบถ้วนจึงจะส่งไปให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม แต่ในการให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมสอบปากคำในคดีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน เพื่อให้พนักงานอัยการซักถามเพิ่มเติมได้ หรือแจ้งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนเด็กจะได้ไม่ต้องให้การซ้ำๆ และเมื่อพนักงานอัยการมีส่วนช่วยในการถามปากคำเด็กก็ทำให้ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนมากขึ้น สามารถนำไปเป็นพยานหลักฐานในศาลได้

7. การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ

การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ 1) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ความจำเป็นที่จะต้องมีความช่วยเหลือในคดีอาญาจะต้องมีทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาตรา 140 ในส่วนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว เมื่อ พ.ศ. 2466 โดยเป็นแผนกหนึ่งของศาลแขวง ตามกฎหมายเด็กที่มีอายุไม่ครบสิบสี่ปี กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ 2) สาธารณรัฐฝรั่งเศส สิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายในฝรั่งเศสแบ่งเป็น (1) สิทธิของผู้ต้องหาในการมีทนายความในชั้นสอบสวน (2) สิทธิในการมีทนายความในชั้นพิจารณา กฎหมายฝรั่งเศสแบ่งแยกการรับรองสิทธิดังกล่าวโดยยึดถือศาลที่พิจารณาคดีเป็นหลัก (3) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เด็กและเยาวชนต้องมีทนายความเสมอโดยเด็กหรือเยาวชนหรือ

ผู้แทนตามกฎหมายเป็นผู้แต่งตั้ง 3) สหรัฐอเมริกา (1) เด็กหรือเยาวชนจะมีที่ปรึกษากฎหมายให้คำแนะนำในการดำเนินคดีในศาล (2) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชน รากฐานของระบบศาลคดีเยาวชนของสหรัฐอเมริกามาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษที่ยอมรับว่าเด็กและเยาวชนไม่ควรได้รับการปฏิบัติโดยเฉพาะการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ 4) สหราชอาณาจักร ได้ให้หลักประกันสิทธิต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (1) สิทธิต่อสู้คดี ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังด้วยภาษาธรรมดา จำเลยมีสิทธิเสนอหลักฐานด้วยตนเอง แม้ว่าจะมีทนายความช่วยเหลือ การพิจารณาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยในคดีที่ต้องพิจารณาโดยคณะลูกขุน (2) หลักเกณฑ์ในการตั้งที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่จำเลยในทุกชั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

8. การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มีสิทธิและเสรีภาพได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป บุคคลเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

(2) พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ให้การคุ้มครองเด็กห้ามมิให้ผู้ใด กระทำการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก จงใจหรือละเลยไม่ให้งานจำเป็นในการดำรงชีวิตหรือการรักษาพยาบาลของเด็ก บังคับ ขู่ข่ม คุกคาม ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใดเพื่อรับเด็ก หรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีอายุของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว บังคับ ขู่ข่ม คุกคาม ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน ใช้ จ้าง หรือวานให้เด็กทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ มีผลกระทบต่อการศึกษา เจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อการพัฒนาการของเด็ก บังคับ ขู่ข่ม คุกคาม ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้า อันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ห้ามมิให้เด็กเข้า บังคับ ขู่ข่ม คุกคาม ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดง หรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจารไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษ

(3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีมาตรการเกี่ยวกับการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

การจับกุมเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา 1) ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งศาล 2) ห้ามมิให้ควบคุม คุมขัง กักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งศาล

หรือเป็นกรณีการควบคุมตัวเท่าที่จำเป็น 3) ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงาน ผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบหากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยเร็ว ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะจับให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และในกรณีความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนก็ได้ ฯลฯ

การสอบสวน 1) ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้เด็กหรือเยาวชนรวมทั้งบุคคลดังกล่าวทราบ 2) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 โดยอนุโลม 3) ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีภายในเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน และกรณีที่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล หรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่งไม่นำไปใช้บังคับกับคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา 1) ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิใช่ปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู 2) การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม 3) หากฝ่าฝืนแผน ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป 4) ระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชน 5) เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 20 ปี ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจากคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำและผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว

การฟ้องคดีอาญา 1) ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดนั้น 2) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนให้แยกฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว 3) บุคคลใดอายุยังไม่เกินยี่สิบปีบริบูรณ์กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลพิจารณาเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ให้โอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาเห็นว่าในขณะกระทำความผิด หรือในระหว่างการพิจารณาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสภาพเช่นเดียวกับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ 4) ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำ

ความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ ฯลฯ 5) ก่อนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบก่อน ฯลฯ 6) ในห้องที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้ว ให้อัยการสูงสุดแต่งตั้งพนักงานอัยการคนหนึ่งหรือหลายคนตามความจำเป็น เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด 7) การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้กระทำในห้องที่มีใช้ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้พิจารณาคดีในห้องสำหรับพิจารณาคดีธรรมดาแต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา

การพิจารณาคดี ให้กระทำการเป็นการลับและเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่ จำเลยที่ปรึกษาทนายความของจำเลย ผู้ควบคุมตัวจำเลย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจําเลยอาศัยอยู่ด้วยพนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร โจทก์ ทนายโจทก์ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ ล่าม พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ และบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต 9) ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าจำเลยไม่ควรฟังคำให้การของพยานในตอนหนึ่งตอนใด ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้ 10) ศาลมีอำนาจเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล ซึ่งจำเลยอาศัย อยู่ด้วยหรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้ 11) เมื่อศาลเห็นเองหรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบ ให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครอง เป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเยาวชนนั้นบรรลุนิติภาวะ 12) ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษาทนายความ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษาทนายความ ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษาทนายความให้ ที่ปรึกษาทนายความต้องมีคุณสมบัติเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ และผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจวางระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษาทนายความในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

9. การสมัครเป็นที่ปรึกษาทนายความการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จะต้องประกอบด้วย คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ (2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี (3) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ (4) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้ จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ปรึกษาทนายความ (5) ไม่เป็นผู้ถูกเพิกถอนชื่อจากทะเบียนที่ปรึกษาทนายความ

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผล อภิปรายผลการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติที่ปรึกษาทนายความในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน จากปัญหา (1) การกำหนดวุฒิของทนายความผู้ที่จะมาทำหน้าที่ที่ปรึกษาทนายความ (2) การกำหนดความชำนาญในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด (3) การกำหนดประสบการณ์ในการใกล้ชิดเด็กและเยาวชน จึงขอเสนอแก้ไขกฎหมายดังนี้

แก้ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษาทนายความ การจัดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556 ข้อ 12 ผู้สมัครเข้ารับการอบรมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (6) อายุ ไม่ต่ำกว่า 35 ปี

นับถึงวันสมัครเข้ารับการอบรม (7) มีความชำนาญในคดีอาญาโดยผ่านการดำเนินคดีอาญามาแล้วไม่น้อยกว่า 20 คดี (8) มี หรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน

6. เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2548). รายงานสถิติคดี พ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม.

กฤษณา อิศรสระเสรี. (2530). แนวทางการให้สงเคราะห์หลังปล่อยแก่เด็กและเยาวชน ศึกษากรณีสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก กลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โชคชัย ตั้งรักษาสัตย์.(2553).ปัญหาการใช้บังคับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ.2553 ศึกษาเฉพาะมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา. หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารใน ศาล ชั้นต้น รุ่นที่ 10 สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2555.

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). การถามปากคำเด็กในคดีอาญา : หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ. วารสารนิติศาสตร์, 3 (30): 350 - 359.

ณัฐนันท์ ทองทรัพย์.(2558). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในคดีอาญา ศึกษาเฉพาะพื้นที่สถานี ตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน 2558

ดิษพล การวัฒน์เจริญ. (2557). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ของทนายความในการคุ้มครองเด็ก และเยาวชน. วารสาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิตปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (2557): พฤษภาคม - สิงหาคม 2557.

เทพ สามงามยา. (2550). หลักการพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในชั้นศาล. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ.(2542).คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สยามปรินติ้งกรุ๊ป.

พรชัย ชันดี และคณะ. (2543). ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คเนท.

ไพโรจน์ ปัญญาประทีป. (2539). ปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะการกระทำผิดในคดีข่มขืนกระทำชำเราของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบาง ขวาง เรือนจำกลางคลองเปรม และทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยา เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 4 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ร. แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526), น.95.

วิชา มหาคุณ. ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวความคิดสากล. พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนา กระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2541) หน้า 48 - 49.

สุชาติ แนวประเสริฐ. (2552). สิทธิการมีที่ปรึกษากฎหมายในคดีอาญา ศึกษากรณีการตั้งที่ปรึกษากฎหมายในศาลเยาวชน และครอบครัว.วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุธินี รัตนวราร์. (2531). กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. คณะนิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุดสงวน สุธีสร. (2546). อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทิศ สุภาพ. (2545). การนำปรัชญาอาชญาวิทยามาใช้ในการกำหนดโทษของศาลไทย ศึกษากรณีผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ร้าย และผู้กระทำผิดโดยพลั้งพลาด. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรนุช อ้อยอารีย์. (2550). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับที่ปรึกษากฎหมายในคดีเยาวชนและครอบครัว. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อัญชญา จันทร์ประเสริฐ. (2553). การคุ้มครองเด็กในการสอบปากคำชั้นสอบสวนคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553 หน้า 9 - 11.

กฎหมาย / พระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย การจัดแจ้งและลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ.

2556 ราชกิจจานุเบกษา 11 มีนาคม 2556 หน้า 12 เล่ม 130 ตอนที่ 22 ก

เอกสารระหว่างประเทศ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก 1989 (The United Nation Convention on the Rights of the Child, 1989)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) กฎอันเป็นมาตรการขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)